NORAKSTS
Lieta Nr.A420513810

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2011.gada 11.janvārī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese S.Ozola,

piedaloties pieteicējam *A.M.* un atbildētāja Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei *I.O.*,

atklātā tiesas sēdē Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *A.M.* pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2009.gada 30.oktobra lēmuma atzīšanu par prettiesisku un atlīdzinājumu par morālo kaitējumu 20 000 latu apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) priekšnieka 2009.gada 30.oktobra lēmumu Nr.1/17-M/4505/2 (turpmāk – Lēmums) atstāts negrozīts Jēkabpils cietuma priekšnieka 2009.gada 21.septembra lēmums par disciplinārsoda piemērošanu pieteicējam – aizliegums veikt kārtējo telefonsarunu, kā arī atteikts atlīdzināt morālo kaitējumu 20 000 latu apmērā.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādīto.

[1.1] 2009.gada 19.septembra ziņojumā par notiesātā soda izciešanas režīma pārkāpumu konstatēts, ka 2009.gada 19.septembrī plkst.8.50 rīta notiesāto skaitliskās pārbaudes laikā, atverot soda izolatora kameras durvis, pieteicējs neizpildīja savus dežuranta pienākumus – neziņoja par notiesāto skatu. Ar savu rīcību pieteicējs neievēroja Ministru kabineta 2006.gada 30.maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – MK noteikumi Nr.423) 44.6.punkta prasības.

[1.2] Ar Jelgavas cietuma priekšnieka 2009.gada 21.septembra lēmumu pieteicējam par ziņojumā konstatēto piemērots sods – aizliegta kārtējā telefonsaruna.

[1.3] 2009.gada 23.septembra sūdzībā Pārvaldes priekšniekam pieteicējs norādījis, ka sods ir atceļams, jo atrodoties soda izolatorā, kur atradās divi notiesātie, uzliktais pienākums – likt notiesātajiem pildīt kontrolieru, maiņu vecāko pienākumus ir nelikumīgi; par notiesāto skaitu esošajā kamerā liecina pie sienas piestiprināts dēlis, kur ir katra notiesātā vārds, uzvārds, soda mērs un atbrīvošanas termiņš, tāpēc šāds „cirks" nav vajadzīgs. Šāds pienākums ir pretrunā gan Latvijas Sodu izpilde kodeksam (LSIK), gan Latvijas Republikas Satversmei. Turklāt pie sienas nav piestiprināti iekšējās kārtības noteikumi, kā arī pieteicējs, pirms ievietošanas soda izolatorā, nebija iepazīstināts ar iekšējās kārtības noteikumiem. Turot pieteicēju šāda kamerā un neapmatoti sodot, pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums 20000 latu apmērā.

[1.4] Pieteicējs ar savu parakstu ir apliecinājis, ka Jēkabpils cietuma administrācija pieteicēju iepazīstinājusi ar iekšējās kārtības noteikumiem 2007.gada 2.martā un 2009.gada 7.maijā, t.sk., ar kameras dežuranta pienākumiem.

[1.5] LSIK 41.panta pirmā daļa un MK noteikumu Nr.423 44.6.punkst strikti noteic, ka notiesātajiem precīzi un bez ierunām ir jāpilda viņiem noteiktos pienākumus. Pieteicējam kā kameras dežurantam bija pienākums ziņot Jēkabpils cietuma amatpersonām par notiesāto skaitu kamerā. Pieteicējs 2009.gada 19.septembrī pieļāva soda izciešanas režīma pārkāpumu.

[1.6] Pārvalde, vērtējot piemērotā soda samērīgumu, secinājusi, ka pieteicējam ir spēkā esoši trīs sodi par soda izciešanas režīma pārkāpumu. Tāpēc uzliktais sods atbilst izdarītā pārkāpuma smagumam un raksturam, piemērots pamatoti un samērīgs izdarītajam pārkāpumam.

[1.7] Attiecībā uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu Pārvalde norādījusi, ja nav konstatēts sākotnējā lēmuma prettiesiskums, līdz ar to nav atlīdzināms arī morālais kaitējums.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2009.gada 13.novembrī saņemts pieteicēja pieteikums, no kura izriet lūgums atzīst Lēmumu par prettiesisku un atlīdzināt morālo kaitējumu 20 000 latu apmērā. Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējs norāda, ka viņa pienākumos neietilpst ziņot par notiesāto skaitu kamerā, jo tas ir cietuma kontroliera pienākums, un viņam neviens nevar prasīt pakļauties nelikumīgai prasībai.

[2.2] Jēkabpils cietuma priekšnieka prettiesiskās rīcības rezultātā pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums.

[3] Pārvalde rakstveida paskaidrojumos tiesai norāda, ka pieteicēja pieteikumu neatzīst par pamatotu un lūdz to noraidīt, ņemot vērā Lēmumā minētos apsvērumus.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs prasījumu uzturēja, pamatojot ar pieteikumā ietvertajiem argumentiem un papildus paskaidroja, ka rīta un vakara skaitliskās pārbaude nav uzskatāma par cietuma administrācijas apmeklējumu.

[5] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve prasījumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, izvērtējot lietas materiālus un noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, atzīst, ka pieteikums ir pilnībā noraidāms.

[7] Tiesa konstatē, ka lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējam skaitliskās pārbaudes laikā bija pienākums ziņot cietuma uzraugam par notiesāto skaitu kamerā un vai tādējādi, neizpildot šo prasību, pieteicējs nav ievērojis soda izciešanas režīma prasību.

Lēmumā konstatēts, ka pieteicējs nav ievērojis MK noteikumu Nr.423 44.6.punkta prasības, un konkrēti, šī punkta otro teikumu - ja notiesātos kamerā apmeklē brīvības atņemšanas iestādes administrācija, notiesātie nostājas norādītajā vietā, un kameras dežurants ziņo par notiesāto skaitu kamerā.

[8] LSIK 41.panta pirmā daļa noteic, ka viens no režīma pamatnoteikumiem brīvības atņemšanas iestādēs ir notiesātajiem noteikto pienākumu precīza bezierunu izpilde.

Saskaņā ar LSIK 42.panta pirmo daļu brīvības atņemšanas iestādēs ir noteikta stingri reglamentēta iekšējā kārtība, kas paredz: notiesāto pieņemšanas kārtību brīvības atņemšanas iestādēs; notiesāto uzvedības noteikumus darba un atpūtas laikā; darbu un amatu sarakstu, kuros aizliegts nodarbināt notiesātos; priekšmetu un mantu sarakstu un skaitu, kurus viņi var turēt pie sevis; lietošanai aizliegto priekšmetu izņemšanas kārtību; pārbaudes un satikšanās noteikumus; noteikumus, kā pieņemami un izsniedzami sūtījumi, pienesumi, bandroles un korespondence notiesātajiem, kā arī pārtikas produktu un pirmās nepieciešamības priekšmetu sarakstu un skaitu, kurus atļauts pārdot notiesātajiem. Savukārt panta otrā daļa noteic, ka iekšējo kārtību paziņo ar pavēli visiem notiesātajiem zināšanai.

No šīm tiesību normām izriet tieša prasība notiesātajiem īpaši ievērot režīma noteikumus, kas paredzēti LSIK, kārtības noteikumos un brīvības atņemšanas iestāžu priekšnieka izdotajos iekšējos normatīvos aktus.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs ar Brīvības atņemšanas iestāžu iekšējās kārtības noteikumiem ir iepazinies, to apliecinot ar parakstu, 2007.gada 2.martā (*lietas 64.lapa*).

[9] Brīvības atņemšanas iestādes iekšējo kārtību reglamentē MK noteikumi Nr.423 (*bez būtiskiem grozījumiem redakcijā, kas bija spēkā pārkāpuma izdarīšanas dienā*).

Minēto noteikumu 23.punkts noteic, ka dienas kārtība ietver darba laiku un laiku izglītības, audzināšanas un režīma pasākumiem, ēdienreizes, skaitliskās pārbaudes, ikdienas pastaigas, atpūtas laiku, kā arī nepārtrauktu astoņu stundu naktsmieru. Savukārt atbilstoši 25.punktam dienas kārtībā noteiktajā laikā divas reizes dienā — no rīta un vakarā, bet, ja nepieciešams, arī citā laikā — veic notiesāto skaitlisko pārbaudi. Skaitlisko pārbaudi organizē iestādes priekšnieka dežurējošais palīgs. Turklāt saskaņā ar šo noteikumu 26.punkta trešo teikumu (..) soda izolatoros (disciplinārajos izolatoros) (..) notiesāto skaitlisko pārbaudi veic kamerās.

MK noteikumu Nr.423 44.punktā ir noteikti notiesāto pienākumi, cita starp ievērot noteikto dienas kārtību (44.1.punkts) un būt pieklājīgiem saskarsmē ar citiem notiesātajiem, administrācijas pārstāvjiem un apmeklētājiem, sastopoties ar brīvības atņemšanas iestādes darbiniekiem vai amatpersonām, kuras apmeklē brīvības atņemšanas iestādi, sveicināt viņus pieceļoties, uzrunāt ar "jūs" un lietot vārdu "kungs" ("kundze"). Ja notiesātos kamerā apmeklē brīvības atņemšanas iestādes administrācija, notiesātie nostājas norādītajā vietā, un kameras dežurants ziņo par notiesāto skaitu kamerā (44.6.punkts).

Tiesa konstatē, ka ar lietā esošajiem pierādījumiem ir apstiprināts fakts, ka pieteicējs kā kameras dežurants neziņoja par notiesāto skaitu kamerā. Minēto apstiprina ziņojums, kas sastādīts 2009.gada 19.septembrī (*lietas 60.lapa*), kurā ietverts arī pieteicēja paskaidrojums, kā arī paša pieteicēja pieteikumā un tiesas sēdē norādītais, ka viņš šādu prasību uzskata par nepamatotu un lieku. Tiesa arī atzīst, ka pieteicējs, neinformējot par notiesāto skaitu kamerā, nav apšaubījis faktu, ka viņš ir bijis kameras dežurants.

Tādējādi, ievērojot konstatēto, tiesas ieskatā likumdevējs ar iepriekš norādītajām tiesību normas ir uzsvēris, ka dienas kārtībai ir jābūt stingri reglamentētai, un ir noteicis, ka nav pieļaujamas patvaļīgas atkāpes no noteiktās dienas kārtības.

Tiesa uzskata, ka ikvienai atkāpei no stingri reglamentētās kārtības ir jābūt pamatotai ar ārkārtas nepieciešamību. Tāpat notiesātajam ir jārēķinās, ka par jebkuru atkāpi no režīma noteikumu ievērošanas viņam var uzlikt sodu.

[10] LSIK 9.pants noteic, ka personām, kuras izcieš sodu, ir likumos noteiktie pienākumi un tiesības ar ierobežojumiem, ko likumi paredz notiesātajiem, kā arī ar tādiem ierobežojumiem, kas izriet no tiesas sprieduma un režīma, kādu attiecīgā soda veida izciešanai nosaka šis kodekss. No šīs tiesību normas, tulkojot to kopsakarā ar LSIK 41. un 42.panta prasībām, secināms, ka notiesātie, kas ir īpaši pakļautas personas, nevar rīkoties kā viņiem gribētos, bet viņiem ir jāpakļaujas stingri noteiktai kārtībai, bet tai nepakļaujoties notiesātais var tikt disciplināri sodīts.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.423, kas ir ārējais normatīvais akts, 44.6.punktu notiesātajam, kas ir kameras dežurants, jāziņo cietuma administrācijas pārstāvim par notiesāto skaitu kamerā, arī skaitliskās pārbaudes laikā.

Tas, ka pieteicējs apšauba šādas prasības lietderīgumu izskatāmajā gadījumā ir vērtējama kritiski, jo no likuma būtības (LSIK 9. pants, MK noteikumu Nr.423) izriet, ka notiesātajam ir nekavējoties bez iebildumiem jāizpilda brīvības atņemšanas iestādes darbinieka likumīgās prasības, bet savas pretenzijas par šāda rīkojuma (prasības) iespējamo

prettiesiskumu vai nelietderību, vai citiem apstākļiem notiesātais var izteikt sūdzībā brīvības atņemšanas iestādes administrācijai.

Tiesas ieskatā, pieteicējs, kā ieslodzītais, kurš iepazīstināts ar iekšējās kārtības noteikumiem un dienas kārtības prasībām, konkrētajā situācijā nevarēja neapzināties cietuma darbinieka prasības būtību, proti, nosaukt notiesāto skaitu kamerā. Tiesa uzskata, ka konkrētajos apstākļos, nepakļaujoties cietuma darbinieka prasībai, pieteicējs nav ievērojis MK noteikumu Nr423 44.6.punkta prasības.

[11] Pieteicējam par soda izciešanas režīma prasību pārkāpšanu uzlikts disciplinārsods - aizliegta kārtējā telefonsaruna. Šāds sods noteikts LSIK 70.panta pirmās daļas 4.punktā.

LSIK 71.pants pirmā daļa noteic, ka uzliekot sodu, ievēro, kādos apstākļos pārkāpums izdarīts, notiesātā uzvedību pirms pārkāpuma, agrāk uzlikto sodu skaitu un raksturu, kā arī viņa paskaidrojumus par pārkāpuma būtību. Uzliktajam sodam jāatbilst notiesātā izdarītā pārkāpuma smagumam un raksturam.

Iestāde, pieņemot sākotnējo lēmumu, ir norādījusi, ka pieteicējam, konkrētā pārkāpuma izdarīšanas brīdi bija spēkā trīs disciplinārsodi, kopā uzlikti pieci disciplinārsodi. Tiesa secina, ka uzliekot pieteicējam sodu, ir ņemts vērā pieteicējam agrāk uzliktie sodi, to raksturs un izdarītā pārkāpuma būtība.

Tiesa, ņemot vērā kādos apstākļos pārkāpums izdarīts un to, ka piemērotais disciplinārsoda veids nav saistīts ar personas ievietošanu soda izolatorā, atzīst, ka konkrētajā gadījumā sods ir samērīgs un tam ir saskatāms leģitīms mērķis. Proti, kārtības un drošības garantēšana ieslodzījuma vietā – jo nepakļaušanās brīvības atņemšanas iestādes darbinieka prasībām, konkrēti - noteiktajai iekšējās kārtības prasībai, ir nopietns un bīstams pārkāpums, kas var radīt neparedzamas sekas.

[12] Ievērojot iepriekš konstatēto, tiesa nonāk pie secinājuma, ka Lēmums ir atzīstams par tiesisku, līdz ar to, nekonstatējot Lēmuma prettiesisku, ir noraidāms prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu, bet pieteicēja pieteikums ir noraidāms pilnībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 289.pantu un Latvijas Sodu izpildes kodeksa 71.panta piekto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt pilnībā *A.M.* pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2009.gada 30.oktobra lēmuma atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 20 000 latu apmērā atlīdzināšanu.

Spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā pasludināšanas dienā.

Tiesnese (*paraksts*) S.Ozola

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese

_____S.Ozola
Jelgavā, 2011.gada 11.janvārī